

**KULL
KOKS
VED**

BRENSELCENTRALEN
TELF. 4780

Aftenposten

Elektro-motorer
— fra lager —
Norsk konstruksjon og fabrikkat.
v. — 600 HK.
N. D. V.
Norsk Dynamo Verksted
Bergensgt. 41.
Centralbord 71 935 — Oslo.

Nr. 154; Morgenr. Abonn.pris: Innenbys Kr. 11.00 pr. kvartal 3.75 pr. måned Oslo, lørdag 26. mars 1938 Abonn.pris: Utenbys Kr. 12.00 pr. kvartal 4.25 pr. måned Morgenr. 79 årg.

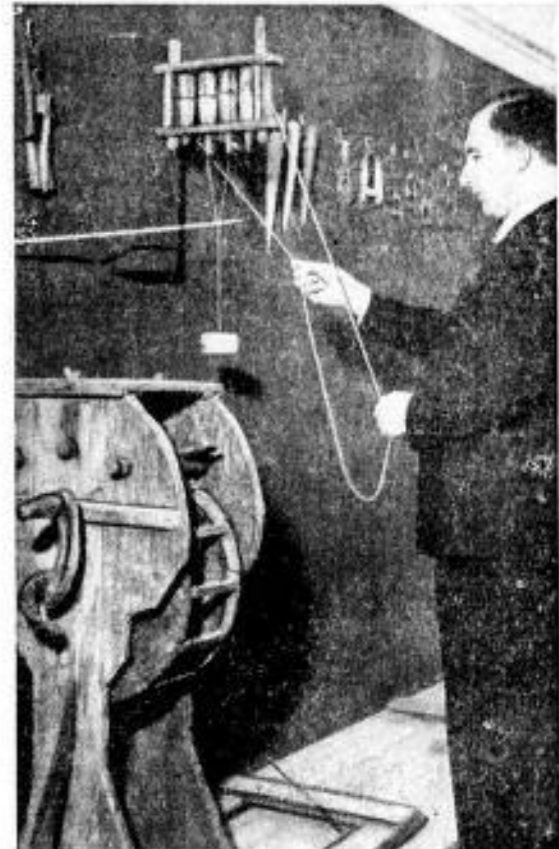

NASJONALPARKEN

hvor norsk kultur samler sine monumenter.

Norsk Folkemuseum, Nordens største og stadig i vekst.

Av Henry Røsoch

Konservator Stigum demonstrerer det enkle «rep-slageri» som fiskerne brukte til å lage sine egne linefortømmer.

MUSEUM — hvad forbinder folk først og fremst med det ordet?

Ennå er det vel ikke nogen overdrivelse å si at de aller fleste mennesker tenker på et dødt lager av ubrukkelige ting, når de hører ordet museum nevnt, — en ellers velordnet og slett ikke billig oppstilling av saker som er uten berøring med det levende livet. Kort sagt: Museene er et slags videnskapelig organisert pulterkammer for samfundet eller hvem det nu er for. Iallfall ikke for dig og mig.

De fleste optirer også overfor museene som det er vanlig overfor pulterkammer: De holder sig borte fra dem. De lever sitt liv på kontor og gate og kafe langt borte fra museene, som de lever det i stue og kjøkken og have uten at pulterkammeret er i blikk i tanken deres engang.

Og allikevel — tvers gjennom denne likegyldigheten (som bl. a. kan føre til slikt som at jeg

Det er ren julekraft over selve skogespillet i Setesdalsanlegget med Oseltøft og Amlietuen.

på en dag traff tre kjente Oslo-akademikere som ennå ikke hadde vært på Folkemuseet merker en nettop i vår tid en stadig stigende interesse for museer. I virkeligheten kan denne interessen være så livlig at det mange ganger er nødvendig å tulle og regulere den. Hver bygd, ja hver grend kan en næsten si, viser lyst til å gå igang med bygdemuseer, og en ser stadig flere fag og etater gå igang med å samle til egne museer, lokale eller landsomfattende.

Hvad kommer det av at stadig flere tar fatt på det en næsten kan kalle aktivt museumsarbeide, mens en på den andre siden finner et

Telemarkstaturene står allerede og sger vaksalen inn i de brunbarkede tømmerveggene.

Oyvind Sørensen har her tegnet Oppgangssagen, fra Åkra i Kinsarvik i Hardanger med sin enkle, monumentale konstruksjon. Til høire har han som prydbånd brukt et middelalderisk dyremotiv fra en «silkurv» fra Setesdal. Også dyrefiguren i initialbokstaven til denne artikkelen er fra samme trekurven.

uminskent antall folk som aldri besøker et museum en gang, enda de har adskillig av det som kalles «interesse»? Jeg tror ikke det er råd å gi ett enkelt, samlet svar på dette spørsmålet. Det er ingen enkelt grunn. Det er mange. Noen av dem ligger i samfundet, noen hos menneskene, men slett ikke så få hos museene selv.

Den økning i museumsinteressen som en tydelig ser nu, den henger ofte sammen med folks trang til å festne sin egen innsats og betydning ved å gi den bakgrunn i en større sammenheng. Denne sammenheng kan være historisk betonet: «Mitt arbeide er en fortsettelse av slektens og bygdens arbeide gjennom generasjoner. Jeg er skudd på en stamme med høi formkultur, og slett ikke bare en ensom og hundset skattebetaler». Dette er et meget naturlig resonnement som fører til at de går igang med bygdemuseum sånart det byr sig høve til å skaffe en gammel bygning og et par seletøi.

Eller en postmann som sliter i sitt arbeide et staabestemt antall timer daglig, føler en viss tilfredsstillelse ved å tenke på at han er litt av Weltpostverein eller ved å konstatere hvor meget mere effektiv etaten er idag enn den gangen de drev med nogen næsten utrolig primitive greier. Og så får vi et postmuseum.

Dette er det enkleste resonnement som kan føre til at vi får nye museer. Det er forresten ett som er ennu enklere, og som virkelig begynner å få stor betydning, selv om det ikke har så stor interesse i denne forbindelsen, nemlig: Når de andre har et museum, så skal vi også ha et.

Men det er også grunn til å tro at bak store deler av den nye museumsinteressen ligger resonnement av meget større kulturell vidde, det nemlig at museene har betydning for vår selv erkjennelse både nasjonalt, kulturelt og rent faglig. Fagmannen kan få vite meget om faget

sitt på et museum, og det gir ham både øket dyktighet og øket arbeidsglede. Vi får vite meget om oss selv som folk på et museum, vi får kanskje se hvad som skiller oss fra andre folk også. Og vi kan lære å bli glad i vakker form og i kunst, slik at livet blir rikere på den måten.

Men hvordan henger det så sammen at en stadig finner like mange som er helt uten interesse for alt hvad museene kan ha å by dem?

Hos en del mennesker som er absolutt blottet for fantasi, vil et museumsbesøk uten veiledning, især i et stort museum, bli en vandring gjennom saler med en mengde dumme ting, som er rare i den første salen, men helt likegyldige i den neste, — og vandringen er så uendelig trettende at han lover sig selv at dette skal han aldri gjøre mer.

Hos andre ligger det ingen slik ulyst bak passiviteten. De er bare aldri

Mundheimgården fra Sunnhordland som ennå ikke er ferdigbygd.

blit dratt til noget museum, og så er det så meget som drar i de få ledige timene de har at det blir ikke noget museumsbesøk av.

En annen igjen har et halvkjennskap til museene som gjør dem helt u-spennende for ham. En gang i barndommen var han der. Det husker han riktignok ikke stort av. Men han har vært der, så det er ingen nysgjerrighet igjen hos ham. Og så går han forbi dem, som han har gjort hver dag siden han var gutt. Den trappen til Historisk Museum som han kjenner inntil kjedsomhet, den har for ham aldri vært annet enn en trapp til å gå forbi, for det har han gjort hver dag i livet til bestemte klokkeslett. Det er denne typen som kan treve sig dødstrett i Louvre uten en eneste gang å ha vært innom Nasjonalgalleriet hjemme i Oslo.

Men for de fleste er det visnok rene oppdragsleser, en kan næsten si utdannelses-årsaker som holder dem borte fra museene. De vet ikke hvad museene har av verdier for deres sinn eller deres interesser. De har kanskje aldri fått sinene sine åpnet for den enkle sammenheng som det kan være mellom deres egen livserkjennelse og de tingene de kan få se på et museum. Her har skolene et stort ansvar — og en stor oppgave, som de forresten nu tar sig alvorlig av. Også presse og kringkasting kan gjøre meget her. Det er en betydningsfull oppgave. For det gjelder en livserkjennelse for store deler av folket.

Men også museene selv kan gjøre meget for å bedre forholdene. Og bak dem igjen ikke minst de bevigelige myndigheter som kan sette museene i bedre stand til å fylle sin kulturoppdragende oppgave.

Fortsatt side 2.

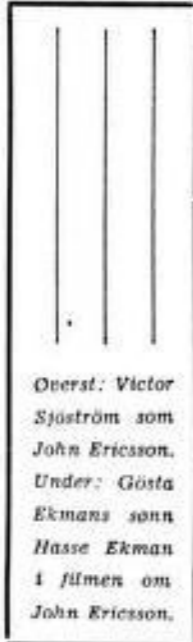

Seierherren Ved Hampton Roads.

Svensk storfilm
på trappene.

Filmene om de store menn er blitt et fremtredende trekk i de senere års filmproduksjon. Sænskene har nu laget en slik film om en av sine sønner, den berømte oppfinner John Ericsson. Det er en kjempeoppave svensk film har tatt på sig her, både teknisk og økonomisk, og den er ført vel i havn for så vidt som filmen i sitt hjemland allerede er blitt en veldig suksess og har fått en anerkjennende kritikk. Produzent er Svensk Filmindustri og regissør Gustaf Edgren, som har laget så mange av svenskens storfilm, bl. a. «Värmlänningarna» og «Johan Ulstjerna». Rollelisten omfatter en masse kjente navn: Märta Ekström, Anders Henrikson, Hilda Borgström, Carl Barcklind, Marianne Aminoff, Kotti Chare, Edwin Adolphson, Ivar Kåge, Olof Winnerstrand, Sigurd Wallén, Hans Ekman, Richard Lund og flere. Den kjente operasangerinne Helga Görin fremstiller den svenske nattergal Jenny Lind som Ericsson møter i Amerika. John Ericssons mektige rolle spilles av Victor Sjöström som i de senere år bare sjelden er å formå til å opptre i film. Men denne rollen har utvilsomt lokket ham.

John Ericsson førte et omflakkende liv, og hans oppfinnelser lå så langt foran tidens fatteevne at han oser alt møtte den sterkeste motstand. At han vant frem kan han utelukkende takke sin ubøielige vilje og sin fjernehelbred. Mest kjent er han som oppfinneren av propellen, og hvad der i Amerika skapte ham den største heder — Monitoren, den nye konstruksjon på krigsflåtenes område som gav Nord-Statene sei-

Overst: Victor Sjöström som John Ericsson. Under: Gösta Ekman som Hasse Ekman i filmen om John Ericsson.

ren i den amerikanske borgerkrig. Det er naturlig at en slik skikkelse har måttet friste svensk filmproduksjon, og det er å håpe at den innsats som er gjort har resultert i en film som også i Norge vil

vinne publikums interesse. Oslo kinematografer har gjort den ære på filmen å plassere den på Saga, hvor den kommer op etter «100 mann og 1 pike».

Nasjonalparken

Fortsatt fra 2. side

betjene dette apparatet som han mener kom hit samtidig med at linen som fiskeredskap holdt sitt innlog — i annen halvdel av 1500-årene.

Her er også possementmakerverksted, bokkerverksted, hjulmaker- og rokkemakerverksted og mange, mange andre, fulle av de merkeligste redskap med enn merkelige navn, som Stigum snur og vender på for å finne ut hvad i all verden de rare ordene kan bety, egentlig.

Eller har De forsøkt å gå med ungene Deres i leketoisamlingen? Det vil bli en oplevelse for Dem å se de unges glede — hvis De ikke selv faller slik i staver over alt som «minner» at De glemmer å se på ungene.

Eller tekstilsamlingen, med all den praktfule gamle vev, hengt op på bjelker under taket, som tepper blev hengt op på storgårds-stabburene i gamle dager? Om De ikke bryr Dem så meget om tepper selv, så tenk jeg Deres kone gjør det. Der er også bysamlingen. Vil det ikke sette følelser i sving hos de fleste å få stå inne i den gamle stortingsalen, den hvor folkets kärne kjempet vår selvstendighetskamp frem, helt fra det første ekstraordinære storting i 1814? Hvis de er museumsnel kan De jo nøle Dem med den — og så for eksempel Ibsens arbeidsværelse, som står der i sin rare 80-årsprakt som da dikteren selv satt der og skrev.

Det er jo slett ikke nødvendig — det er ikke fornuftig engang — å ta alt under ett. De store bygdesamlingen kan De jo for eksempel ta en dag De er særlig oplagt, hvis De ikke selv er fra landet og vil tilbringe en stille stund blandt hjembygdsminner.

Forhåpentlig vil det lykkes å bevege «Pappa» til å skaffe Dem noen gode stoler å sitte på!

Men det som skulde gjøre Norsk Folkemuseum til sommertilfluktssted for nær sagt hele byen — det er først og fremst Friluftsmuseet.

Har De stått foran den mektige huslengen fra Setesdal en solskinsdag mens solen brenner i de gamle metertykke malmfurstokkene? Når så ho Gyro kommer ut på svalen med vassbytte og går ned og tømmer den over skigarden — flott rase i hvert trekk og hver bevegelse, og i skinnende, svingende Setesdalsbunad — da har De kalk på hjernen hvis det ikke blir en oplevelse! En setesdalsk solsdag en halv times vei fra byen!

Eller har De siddet inne i Raulandsstua fra Numedal, vikingehallen med sagalysset siveende ned fra ljoren og spre sig mykt over den verdige, næsten tomme stuen med det lange bjelkebordet?

Forsøk det en gang, gå inn der og sitt stille en stund og la lyset og stemningen legge sig ned over Dem. Så skjønner De blandt annet meget mere næste gang De leser i Snorre.

Men her blir ikke plass til å gå igjennem alle stuen og de oplevelser de gir, hvis en nærmer sig dem med ro og ikke museumsjager gjennom dem. Gjennomgåelsen vilde aldri ta slutt blandt annet av den grunn at det stadig kommer nye hus til.

Nu er nye store «landsdelere» under anlegg på sydligste delen av museumsfeltet. Bak Trønde-

lag med Stiklestad prestegård kommer vi over til Vestlandet. Her er en rekke hus under bygging nu. Dessverre er endel av Vestlands-tonen ødelagt fordi de har måttet impregnere materialene slik at de er blitt brune istedenfor å lyse med den værslette, sølvgrå tonen som tømmerhus der borte på kysten får.

Men her reiser sig nu det ene Vestlandsanlegget etter det annet — her står oppgangssagen fra Akra i Kinsarvik og kneiser med sin helt funksjonellistiske konstruksjon, her ligger Mundheim-husene fra Sunnhordland omkring et tun som nettop i disse dager ligger der og oser i vårsolen som et skinnende gult teppe av lerfivler.

Langs efter dette området er det fylt op en kunstig åsrygg, «Langfjellene», og når vi runder dem passerer vi Lista og Jæren. Lendestova fra Jæren er nettop under bygging nu.

Disse husene blir nok ikke åpnet på en stund ennå. Men det er nok av stuer ferdige. En kan dra på langtur i Norge her ute en godværs dag, med nær sagt alle reisons oplevelser undtagen strabasene. Og trives en ikke på landet, så kan en holde sig i Gamlebyen. Dit kommer en gang Cappelengården også.

Tilslutt også litt til dem som aldri tror at vårt eget er så bra som det en finner ute. Det er nettop kommet et vidnesbyrd om hvordan museet virker på utenlandske fagfolk.

Tre engelske museumsmenn besøkte for en tid siden Norsk Folkemuseum. En av dem, direktøren for Public Museum i Luton, Mr. T. W. Baughaw, har sendt museet et langt og begeistret brev, hvorav vi har fått anledning til å ta nogen utdrag:

«Det som gjorde mest inntrykk på oss under vårt besøk på Norsk Folkemuseum var at alt virket levende, mens det under lignende omstendigheter i engelske museer vilde virke død. Med andre ord, dere har forstått å gjøre samlingene menneskelige. Jeg sikter ikke bare til de gamle stuer på Friluftsmuseet med deres innhold, som ganske naturlig virker «levende», men særlig til samlingene i bygningene rundt «Torvet».

Vi har intet i England som kan sammenlignes med friluftsmuseet og folkemuseene i Norge. I hele England er der intet som engang kan måle sig med det lille Valdresmuseet på Fagernes.

Det var en ren fornøielse å spise på friluftrestauranten på museets område — en ny og ukjent oplevelse for vi kom til Norge. Og vi skal aldri glemme hvor morsomt det var å se alle skolebarna som nå sitt målid opp på restauranten under sitt besøk på museet. Efter de strålende ansikter å domme i det minste vil de aldri finne et museumbesøk kjedelig når de vokser op.

Vi beundret de kvinnelige vakter i de strålende nasjonaldrakter. De lyste rent op i museet. I England er man redd for slike muntre farver; det later til at man foretrekker at alt skal være i mørke farver.

Gjenstandene i museet, møblene fra de forskjellige trakter, husflids-, håndverks- og landbruksavdelingene, alt var så vakker arrangert. For ikke å snakke om utstillingen av gamle norske varer: tinn, glass og fajanse etc. Den er simpelthen enestående. Tekstilsalen er noget av det morsomste jeg har sett — virkelig en overraskelse!

Det ser ut til at dere har greid å gjøre så meget mere ut av pengene enn vi kan. Mange av utstillingsrummene må ha koste; fjerdeparten av hvad endog et lite museum i England bruker; og dere har oppnådd en langt bedre virkning. Den dyktighet hvorend dere har brukt farver, stoffer og belysning er beundringsverdige. Hvis bare noen av våre museumsfolk kunde se den nydelige virkning dere har oppnådd med temmelig små midler, vilde de være forbauset, og det vilde gå op for dem at noget lignende kunde gjøres i våre egne museer.

Vi har intet museum i England som utgir slike skrifter som dere. Også her levendegjør dere tingene og gjør dem forståelige. En legger særlig merke til om lagernes muntre farver, som gjør dem sønnfallende og får en til å ønske å se innholdet.

Jeg forlot Norsk Folkemuseum meget motstrebende og med sorg over at jeg ikke hadde lært å kjenne dens metoder for lange siden og overført noen av dem til England. Imidlertid er det aldri for sent å begynne!

Det samme kan den delen av publikum si, som ennå ikke kjenner Folkemuseet.

Henry Rosoch.

Stjerner I ANNET PLAN

Fra venstre: Mitscha Auer, Alice Brady, Eugen Palette og Jenks.

Det er skuespillerne i det såkaltte annet plan som i alle gode filmer i høj grad er med på å bringe suksessen i land. Ta for eksempel den litt eldre skuespillerinnen som er vertinne i det meget morsomt og vittig gjengittet society-selskapet i «100 mann og en pike». Vi har mått henne mange ganger før, som regel i lignende roller, og alltid møret oss over hennes ondskapsfulle og kostelige karakterisering av den overfladiske societydamen som er optatt av selskapslyst og veldedighet eller av å gifte bort sin datter til den fordelaktigst mulige mann. Hun heter Alice Brady og er en meget kjent sceneskuespillerinne i New York. En annen kjent skuespiller som vi ofte har sett på lærretet, er Eugen Palette som i «100 mann og en pike» spiller Alice Bradys pengesterke ektefelle og som under sin ekstravaganse frues luner og innfall med mere eller mindre utfoldelse av temperament. Et storartet bidrag til denne filmens suksess gir videre Frank Jenks som spiller chaufføren som av den pengeløse, men optimistiske Deanna Durbin engasjeres til den forfølelige kjæturen rundt i New York, som han gjør enda forføleligere enn manuskriptforfatteren har tenkt sig den ved sin beherskede og derfor dobbelt virkningsfulle komikk. — En fjerde suksessskuespiller i filmen er Mitscha Auer, fløitenisten og Deannas gode venn, som vi har lagt merke til usanselig på lærretet i de siste sesongene. Nogen sier at han er den berømte russiske fløitenist og pedagog Leopold Auer's sønn, andre at han er hans nevø. Det kan nu være det samme, hovedsaken er at han er blitt en meget populær filmskuespiller i annet plan, og han fortjener sin popularitet for de morsomme små studier han gir av forskjellige mennesketyper, helst litt forsofne, enten det nu er en grev uten penger eller en musiker uten arbeide.